

Nr 103.

Ankom till riksdagens kansli den 4 april 1930 kl. 3 e. m.

*Utlåtande i anledning av väckt motion om ett personligt arvode
åt byråchefen J. Döss.*

(4:e avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till statsutskottet hänvisad motion, nr 221, hava herrar *C. G. Ekman* i Stockholm och *P. A. Hansson* i Stockholm hemställt, att riksdagen — under uttalande av önskvärdheten av att utredning, på sätt i motionen förordats, rörande vissa befattningshavares löneställning m. m. kommer till stånd — beslutar tillerkänna byråchefen i generalpoststyrelsen *Johannes Döss*, utöver lönen såsom byråchef, ett årligt »personligt arvode» å 6,000 kronor, att tillsvidare utgå, räknat från den 1 januari 1930, så länge *Döss* kvarstår i sin befattning såsom närmaste chef för postsparbanken och postgirorörelsen och annorlunda ej rörande nämnda befattning blivit beslutat.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

Över förevarande motion har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat yttranden från generalpoststyrelsen och kommunikationsverkens lönenämnd. Ifrågavarande yttranden äro såsom bilagor (Bil. 1 och 2) fogade vid detta utlåtande.

Utan underskattande av den insats för postsparbanks- och postgirorörelsens utveckling, som utförts av nuvarande chefen å generalpoststyrelsens femte byrå, byråchefen *Döss*, anser sig utskottet dock ej kunna tillstyrka förevarande motion, vilken går ut på att *Döss* för framtiden skulle tillerkännas en undantagsställning i lönehänseende.

Av såväl generalpoststyrelsen som lönenämnden hava belysts en sådan åtgärds vanskligheter liksom ock de konsekvenser densamma kan föra med sig. Såsom lönenämnden anfört, lärer exempelvis vid kommunikationsverken finnas åtskilliga andra byråchefer, vilka i fråga om arbetsbörda och ansvar väl förtjäna att jämföras med postsparbanks- och postgirobyråns chef. I detta avseende må ock erinras, att de affärsdrivande verkens styrelser i en nyligen

*Utskottets
yttrande.*

gjord framställning erinrat om behovet av en snar allmän omprövning av den löneställning, som rättvisligen bör tillkomma byråcheferna i dessa verk.

Oberoende av sin sålunda intagna ståndpunkt finner dock utskottet — i likhet med lönenämnden — skäl kunna anföras för att Döss som erkänsla för det organisatoriska arbete, han under de gångna åren utfört såsom chef för postsparbanks- och postgirobyrån, erhåller en särskild gottgörelse. I sådant hänseende har visserligen Kungl. Maj:t genom beslut den 20 juni 1924 redan tillerkänt honom en gratifikation av 3,000 kronor. Med tanke särskilt på, att den omfattande nyorganisationen av postgiroverörelsen så gott som helt ägt rum efter tiden för nämnda beslut, kan dock utskottet finna en ytterligare ersättning motiverad, och utskottet vill för sin del tillstyrka, att framställning här om göres hos Kungl. Maj:t, som — efter närmare utredning om vilket belopp som må anses skäligt — torde äga att fatta beslut i ärendet. Erinras må, att Kungl. Maj:t med stöd av avlöningsreglementets bestämmelser tidigare i vissa undantagsfall även till andra tjänstemän medgivit liknande ersättnings utbetalande som belöning för något mera värdefullt arbete, vilket ansetts falla utom befattningshavarens vanliga tjänsteutövning.

Under åberopande härav hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av den av herrar Ekman i Stockholm och Hansson i Stockholm väckta motionen II: 221, må hos Kungl. Maj:t anhålla, att byråchefen i generalpoststyrelsen J. Döss för utfört organisationsarbete inom styrelsens postsparbanks- och postgirobyrå må tillerkännas en ytterligare gottgörelse med belopp, som Kungl. Maj:t må äga fastställa.

Stockholm den 4 april 1930.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius*, *A. C. Lindblad*, *J. L. Widell*, *Olof Olsson*, *O. Bergqvist*, *J. Nilsson* i Malmö, *E. J. G. Rosén*, *K. V. Rydén*, *E. A. Lundell*, *C. I. Asplund*, *K. E. Andersson* i Eliantorp och *A. Thelin*.

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *C. R. Jansson* i Falun, *P. Nilsson* i Bonarp, *S. Bengtsson* i Norup, *L. J. Carlsson-Frosterud*, *P. M. Olsson* i Blädinge, *A. Å:son Törnkvist* i Karlskrona, *B. F:son Holmgren*, *J. Olofsson* i Digernäs, *G. Strindlund*, *P. C. Jonsson* i Eskilstuna och *F. V. Sandwall*.

Bil. 1.

Till riksdagens statsutskott.

Sedan riksdagens statsutskott i skrivelse den 7 nästlidna februari anhållit, att generalpoststyrelsen måtte anmodas avgiva yttrande över en inom andra kammaren väckt motion, nr 221, om personligt arvode åt byråchefen Johannes Döss, har Kungl. Maj:t jämlikt ämbetskrivelse från kommunikationsdepartementet den 14 nästlidna februari anbefallt generalpoststyrelsen att avgiva och till nämnda utskott senast den 10 innevarande mars överlämna sålunda begärt yttrande.

Med anledning härav får generalpoststyrelsen anföra följande.

Enligt generalpoststyrelsens uppfattning lärer det icke kunna bestridas, att avlöningen till byråcheferna i generalpoststyrelsen överhuvud taget är allt för låg i förhållande till dem åvilande arbete och ansvar, och att därför byråchefernas löneställning är i behov av en väsentlig förbättring. Detsamma gäller givetvis även beträffande byråcheferna i statens övriga affärsdrivande verk. Generaldirektörerna och cheferna för postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk och domänverket hava också i dagarna ingått till Kungl. Maj:t med en skrivelse i fråga om förbättrad löneställning för byråcheferna i nämnda verk. Under framhållande av att det missförhållande, som nu råder i fråga om löneställningen för byråcheferna, vore av så allvarlig beskaffenhet, att verkscheferna icke längre kunde underlåta att bringa denna fråga under Kungl. Maj:ts prövning, hava de anhållit, att Kungl. Maj:t ville snarast möjligt låta utreda frågan om byråchefernas i de affärsdrivande verken löneställning och anställningsform. Generalpoststyrelsen förutsätter, att frågan i hela dess vidd oförtövat kommer att göras till föremål för ingående behandling, så att densamma kan föreläggas nästa års riksdag. Enligt generalpoststyrelsens mening bör emellertid hinder icke möta, att den motionsvis framförda frågan innefattande reglering av avlöningen åt chefen för generalpoststyrelsens femte byrå (postsparbanks- och postgirobyrån) redan nu upptages till prövning och avgörande särskilt för sig. Det synes generalpoststyrelsen ställt utom allt tvivel, att de arbetsuppgifter, som åvila chefen för femte byrån, äro av så ansvarsfull beskaffenhet och att av innehavaren krävas sådana egenskaper i olika hänseenden, att det icke kan anses rimligt, att han avlönas med så lågt belopp, som nu är fallet. Otillräckligheten av hans löneförmåner framträder ännu mera vid den jämförelse, som i detta fall ligger nära till hands att göra med likställda befattningshavare i det enskilda förvärvslivet. Generalpoststyrelsen finner sig därför utan tvekan böra tillstyrka avlöningsförhöjning åt chefen för femte byrån.

Vid övervägande av frågan vilket belopp, som skäligen bör tillerkännas denne, anser generalpoststyrelsen sig böra ifrågasätta, huruvida det av motionärerna föreslagna årliga lönetillägget av 6,000 kronor utöver utgående byråchefslön må vara riktigt avvägt med hänsyn till den avlöning, som utgår till generaldirektören och chefen för postverket, ävensom till för närvarande gällande avlöningar för generaldirektörer tillsatta genom fullmakt, exempelvis cheferna för statskontoret och riksräkenskapsverket. Generalpoststyrelsen delar näm-

ligen icke den av motionärerna uttalade uppfattningen, att skillnaden i lön mellan verkets chef och chefen för femte byrån med den av motionärerna föreslagna avlöningen kan anses tillräckligt stor. Generalpoststyrelsen ställer sig också tveksam, huruvida det må vara riktigt, att, såsom följden skulle bliva av ett bifall till motionärernas förslag, ställa chefen för generalpoststyrelsens femte byrå i avlöningshänseende högre än generaldirektörerna och cheferna för statskontoret och riksräkenskapsverket. För sin del skulle styrelsen finna en avlöningsförhöjning till chefen för generalpoststyrelsens femte byrå av 4,000 kronor per år, åtminstone under nuvarande förhållanden, vara riktigare avvägd.

Vad härefter vidkommer spørsmålet om personlig ersättning åt nuvarande innehavaren av byråchefsbefattningen, Johannes Döss, för det arbete han nedlagt såväl vid den omorganisation av postsparbanken, som skedde från och med år 1923, som även i och för införande av postgirorörelsen här i landet samt densammas igångsättande och närmare ordnande, anser generalpoststyrelsen sig icke böra underlåta att erinra därom, att Kungl. Maj:t, med stöd av § 40 i avlöningsreglementet den 19 juni 1919 för postverket m. fl. verk, medgivit, att till byråchefen Döss finge såsom ersättning för organisationsarbete i samband med postsparbankens inordnande i postverket utbetalas en gratifikation å 3,000 kronor att utgå av postsparbanksmedel. Därest det anses, att byråchefen Döss må tilldelas någon ytterligare ersättning, särskilt med hänsyn till hans arbete i och för postgirorörelsens organisation — varemot generalpoststyrelsen icke har något att erinra — bör enligt styrelsens mening dylik ersättning med lämpligt belopp utgå såsom engångsersättning och icke, på sätt av motionärerna föreslagits, inläggas i den årslön, byråchefen Döss äger att såsom chef för femte byrån för framtiden uppbära.

I behandlingen av detta ärende hava förutom undertecknade samt byråcheferna Kihlmark, Hasselrot och Lager deltagit postsparbanksfullmäktige K. Eriksson, H. S. Tamm och A. Amnér, vilka instämde i styrelsens yttrande beträffande ett lönetillägg av 4,000 kronor för år åt byråchefen Döss, varjämte de ansågo riktigt, att åt honom beviljades en engångsersättning, som enligt deras mening borde sättas till omkring 10,000 kronor. Stockholm den 10 mars 1930.

Kungl. Generalpoststyrelsen:
ANDERS ÖRNE.

JAQUES PRAMBERG.

/G. Linden.

Bil. 2.

Till riksdagens statsutskott.

Genom remissresolution den 14 februari 1930 har Kungl. Maj:t anbefallt kommunikationsverkens lönenämnd att avgiva och senast den 10 mars 1930 till riksdagens statsutskott överlämna yttrande över en i skrivelse från statsutskottet den 7 februari 1930 omförd, inom andra kammaren av herrar C. G. Ekman och P. A. Hansson väckt motion, nr 221, angående personligt arvode åt byråchefen Johannes Döss; och får lönenämnden i anledning av det sålunda mottagna åläggandet anföra följande.

Uti ifrågavarande motion har hemställts, att riksdagen måtte — under uttalande av önskvärdheten att utredning, på sätt i motionen förordas, rörande den löneställning m. m., som bör tillkomma byråchefstjänsten å generalpoststyrelsens V:e byrå (postsparbanks- och postgirobyrån), kommer till stånd — besluta tillerkänna den nuvarande innehavaren av nämnda byråchefsbefattning, J. Döss, utöver lönen såsom byråchef, ett årligt »personligt arvode» av 6,000 kronor, att tillvidare utgå, räknat från den 1 januari 1930, så länge Döss kvarstår i sin befattning såsom närmaste chef för postsparbanken och postgiroverksamheten och annorlunda ej blivit rörande nämnda befattning beslutat.

Inledningsvis torde lönenämnden få framhålla, att därest den i motionen gjorda hemställan om särskilt lönetillägg till byråchefen Döss vinner godkännande bemälda byråchef skulle erhålla en löneställning, som icke blott nådde upp till utan till och med överstege den, som intages av flertalet verkschefer inom den civila statsförvaltningen.

Genom det föreslagna lönetillägget av 6,000 kronor skulle Döss, som för närvarande uppbär lön enligt 30:e lönegraden och 32:a löneklassen, omedelbart komma i åtnjutande av en sammanlagd löneinkomst, frånsett dyrtidstillägg, av 17,460 kronor, vilket belopp i betraktande av att han den 1 oktober 1930 blir berättigad till uppflyttning i 33:e löneklassen, då skulle ökas till 17,940 kronor. Då lön till generaldirektör, tillsatt genom fullmakt, för närvarande utgår enligt lönegrad A 3 eller med ett belopp av 17,040 kronor, skulle sålunda Döss' sammanlagda inkomst av lön och tilläggsarvode å hans befattning med 900 kronor överstiga de sådan verkschef tillkommande löneförmåner. En jämförelse med mera framskjutna poster inom de affärsdrivande verken giver vid handen, att bemälda byråchef skulle i lönehänseende bliva ungefär jämställd med överdirektören och souschefen vid statens järnvägar (arvode 18,000 kronor) och gynnsammare ställd än överingenjör vid statens järnvägar och överdirektör vid domänverket (arvode 17,000 kronor).

För sin del hyser lönenämnden redan av denna anledning starka betänkligheter mot att, innan någon närmare utredning verkställts rörande den löneställning, som för framtiden bör tillkomma chefen å generalpoststyrelsens V:e byrå, tilldela den nuvarande innehavaren av nämnda chefsbefattning den avsevärda löneförhöjning, varom här är fråga. Motionärerna hava visserligen avsett, att den föreslagna särskilda löneförmånen skulle utgå allenast i avvaktan på resultatet av en av dem ifrågasatt utredning av sagda art. Ett beslut i enlighet med motionärernas hemställan måste dock, såvitt nämnden kan bedöma, vara ägnat att föregripa en sådan utredning.

Även ur andra synpunkter synes ett tillmötesgående av motionärernas framställning giva anledning till erinran. Nämnden syftar härvid närmast på de konsekvenser, som vid bifall till motionärernas förslag om årligt personligt lönetillägg åt byråchefen Döss kunna vara att befara med avseende å befattningshavare å byråchefs ställning inom andra grenar av statsförvaltningen.

Motionärerna hava till stöd för sin framställning anfört det pressande och ansvarsfulla arbete, som är förenat med chefskapet över poststyrelsens postsparbanks- och girobyrå. Om det också torde förhålla sig så, att det egentliga reorganisations- och nyorganisationsarbetet på byråns omfattande arbetsfält numera kan betraktas såsom väsentligen avslutat, åtminstone vad postsparbanksrörelsen angår, lärer ingen vilja bestrida riktigheten av vad motionärerna i berörda hänseende uttalat.

Det synes emellertid lönenämnden vara uppenbart, att skäl liknande dem, som sålunda kunna anföras för förbättrade löneförmåner åt byråchefen Döss, skulle med fog kunna för enahanda syfte åberopas även till förmån för innehavare av en del andra mera krävande byråchefstjänster inom statsförvaltningen. Särskilt i fråga om åtskilliga av de vid kommunikationsverken anställda byråcheferna torde kunna sägas, att dessa med hänsyn till av dem buren arbetsbörda med ty åtföljande ansvar väl kunna jämsättas med chefen för poststyrelsens postsparbanks- och postgirobyrå.

Det synes därför lönenämnden icke tillrådligt att, innan en ingående undersökning verkställts rörande konsekvenserna av en sådan åtgärd, bereda bemälda byråchef den undantagsställning i lönehänseende, som skulle följa av ett bifall till den föreliggande motionen. Ett beslut i enlighet med motionärernas yrkande skulle under nuvarande förhållanden sannolikt av andra befattningshavare i byråchefsgraden uppfattas som ett underskattande av det arbete, dessa sistnämnda utföra i statens tjänst.

Lönenämnden har för sin del intet att erinra mot att den av motionärerna påyrkade undersökningen rörande ifrågasatt befattnings rätta löneställning och, i samband därmed, rörande den befogenhet, som bör tillkomma dess innehavare, kommer till stånd. Därest en dylik undersökning befinnes böra verkställas, synes det sålunda nämnden kunna ifrågasättas, huruvida densamma bör begränsas att omfatta allenast den i motionen omhandlade byråchefstjänsten. Lönenämnden håller nämligen före, att ett bättre avvägande av löneförmånerna för byråcheferna i allmänhet inom den del av statsförvaltningen, varmed lönenämnden närmast har att taga befattning, skulle icke blott innebära ett rättvist erkännande åt den personliga insatsen i förvaltningsarbetet utan även vara ägnat att underlätta rekryteringen av dessa viktiga befattningar, öka tillgången på högt kvalificerade krafter och sålunda tjäna ett verkligt statsintresse.

Om ock sålunda nämnden, såsom av det anförda framgår, icke finner sig kunna förorda bifall till motionärernas nu föreliggande förslag om ett årligt personligt arvode åt Döss utöver den honom såsom byråchef tillkommande lönen, finner dock nämnden vägende skäl föreligga, att Döss för det förtjänstfulla arbete, han nedlagt vid omorganiseringen av postsparbanksrörelsen och nyorganiseringen av postgirorelsen, erhåller särskild ersättning av statsmedel i annan form än den av motionärerna åsyftade.

I sådant hänseende synes det nämnden ligga närmast till hands, att riksdagen — i viss anslutning till vad 40 § av gällande avlöningsreglemente för kommunikationsverken härutinnan stadgar — medger, att till Döss må utbetalas en särskild gratifikation såsom erkänsla från statens sida för hans ifrågasatt arbete.

Det lärer icke ankomma på lönenämnden att avgiva något förslag i fråga om det belopp, som härutinnan må anses skäligt. Nämnden torde emellertid få

omförmåla, att Kungl. Maj:t genom ett den 14 maj 1926 fattat beslut medgivit, att till en hos järnvägsstyrelsen anställd byråchef, vilken haft uppdraget att planlägga och leda arbetet med elektrifieringen av linjen Stockholm—Göteborg, finge såsom särskild ersättning för hans ifrågavarande uppdrag utbetalas en gratifikation av 12,000 kronor.

I avgörandet av förevarande ärende hava deltagit undertecknad lönenämndens ordförande samt ledamöterna Englund, Eriksson, N. A. Nilsson, Wallin och Wold. Undertecknad ordförande samt ledamoten Wallin hava under ärendets behandling framhållit, att vid den förevarande motionens handläggning torde förtjäna tagas under övervägande, huruvida icke en kombinerad lösning kunde vinnas, gående dels å den väg motionärerna föreslagit, dels å den väg, som av lönenämnden förordats, med i fråga om båda lämpligen avvägda belopp.

Stockholm den 5 mars 1930.

DAVID BERGSTRÖM.

| *Alfred Carlsson.*
